

GLOBALIZACIJA I/ILI ODRŽIVI RAZVOJ?

STRUČNI ČLANAK

JELENA LONČAR

Danas je, više nego ikada, očito kako je daljnji ekonomski pa i cjelokupni društveni razvoj, na nacionalnoj, ali i na globalnoj razini postao ovisan o održivom razvoju. Također, globalizacija ukazuje da gospodarski razvoj i sve promjene koje se odnose na njegove postojeće strukture, mora održivi razvoj uzeti kao mjerilo stvaranja novih globalnih veza koje će se temeljiti na pravednosti, podjednakoj raspodjeli bogatstva i novom konceptu globalnog razvoja uopće.

Ključne riječi: globalizacija, održivi razvoj, održive kompanije, kružna ekonomija

UVOD

Danas smo više nego ikada svjesni koliko je globalna ekonomija međusobno povezana i isprepletena. Ta činjenica sa sobom donosi brojne prednosti, ali i probleme koji zahtijevaju globalna rješenja, jer se oni više ne mogu riješiti na nacionalnim ili regionalnim razinama. Također, ekonomska stvarnost „brža“ je od političke stvarnosti što je bilo vidljivo tijekom financijske krize 2008., ali i u današnjem periodu početka velike globalne gospodarske recesije. Te krize bile su (jesu) poziv na buđenje i trenutak kada se spoznalo da *“business as usual”* (poslovanje kao i obično) dovodi do postupnog gospodar-

skog pada, a s druge strane do novog globalnog poretka. To se odnosi kako na već razvijena gospodarstva, tako i na države u razvoju, kao i one koje svoje ekonomije tek nastoje otvoriti prema ostatku svijeta. Kako bismo ostvarili održivu budućnost moramo prestati gledati i djelovati kratkoročno. Na primjeru nekih europskih država može se proučiti kako se pametnim mjerama i rješenjima može potaknuti i ostvariti održivi te uključivi rast bez daljnjeg velikog zadiranja u okoliš, ali i kako bi se mogla otvoriti nova radna mjesta te smisleno upravljati daljnjim gospodarskim razvojem u cjelini (www.ec.europa.eu).

I globalna zdravstvena kriza s početka 2020. uzrokovana pandemijom COVID-19 ukazala je da globalni procesi mogu naići i na značajne prepreke, što je najočitiše u ekonomskoj sferi ljudskog djelovanja. Nacionalne države našle su se pred izazovom kako održati svoja gospodarstva u uvjetima ponovno zatvorenih granica te potencijalne dezintegracije svjetskog tržišta. Svijet se ponovno djelomično vratio u okvire djelovanja pojedinačnih (nacionalnih) tržišta koja su nastala prije interneta i razvoja informacijsko-komunikacijskih tehnologija, pa je stoga potrebno još snažnije daljnje promišljanje i djelovanje u smjeru održivog razvoja. U navedenim okolnostima to je dapače, više nego poželjno i opravdano.

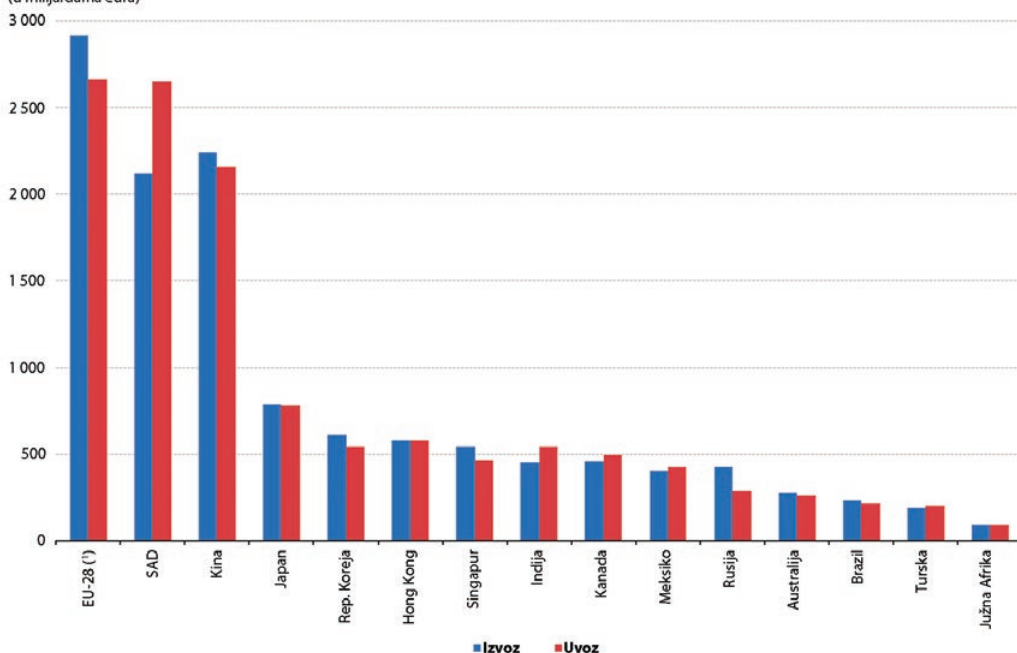
Promatrajući problem s političkog stajališta, može se istaknuti da „nacionalna sigurnost može biti također ugrožena u slučaju iscrpljivanja nacionalnih prirodnih resursa i degradacije okoliša, koji mogu izazvati nezadovoljstvo pogođenih društvenih skupina, unutarnje migracije i u krajnjoj konzekvenci i nasilne sukobe, o čemu svjedoči istraživanje Homer-Dixona (1998)“ (Matutinović, 2000).

GLOBALIZACIJA I ODRŽIVI RAZVOJ — JESU LI UOPĆE KOMPLEMENTARNI?

Globalizacija je omogućila da se kao nikad u povijesti, robe, ljudi, ideje i kapital mogu vrlo brzo premješati iz jednog dijela svijeta u dru-

Vrijednost međunarodne trgovine roba i usluga (u mlrd. eura), odabrane države, u 2018. godini

(u milijardama eura)

Bilješka: rangirani prema ukupnoj vrijednosti uvoza i izvoza

Sl. 1. Vrijednost međunarodne trgovine roba i usluga (u mlrd. eura), odabrane države, u 2018. godini

Izvor: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/>

gi, prvenstveno kroz proces ukidanja/slabljenja državnih granica te razvoj informacijsko-komunikacijskih tehnologija (sl. 1). Također, usprkos stvaranju brojnih regionalnih integracija, umrežavanju i drugim prednostima, globalizacija ima i svoju negativnu stranu. U tom kontekstu postavlja se pitanje mogu li globalizacija i održivi razvoj biti procesi koji će podupirati jedan drugoga, ili su u potpunosti oprečni? Obilježja ekonomije u doba globalizacije dovela su do takvog razvoja koji sve više postaje problematičan, pa i neodrživ. Stoga je potrebno stvoriti takav okvir „novog razvoja“ koji će usmjeriti svjetsko gospodarstvo prema daljnjem razvoju u zadanim okvirima te održivosti (Radermacher, 2003, prema Svetlačić i dr., n.d.).

Međutim, kao i globalizacija, „problematika održivog razvitka je kompleksna, kako s teorijskog tako i s praktičnog stajališta, a karakterizira je izrazita interdisciplinarnost. Morala je odgovoriti na pitanje: kako nastaviti ekonomski rast Zapada i modernizaciju ekonomija Juga, a da se pritom ne dovedu u pitanje stabilnost klime, servisne funkcije ekosustava i dostupnost energije i ostalih prirodnih resursa prijeko potrebnih za funkcioniranje i širenje zapadne civilizacije? Društvena i znanstvena percepcija granica materijalnog rasta ekonomija inicirana izvještajem Rimskog Kluba iz godine 1972., pomaknula se od raspoloživosti sirovina prema funkcijama biosfere (stabilnost strukture stakleničkih plinova i ozonskog omotača). U posljednjem desetljeću prošlog tisućljeća znanstvenici sve više upozoravaju da se granice rasta dosežu u odnosu na obradiva tla i pitku vodu“ (Renner, 1996, Brown i Kane, 1994 prema Matutinović, 2000).

S obzirom da je svaka ekonomska aktivnost povezana sa nekom vrstom utjecaja na (prirodnu) okolinu, ekonomija ne može biti odvojena od te okoline. Filozofija održivog razvoja

polazi od razumijevanja interakcije ekonomije i ekologije i preferira anticipativni pristup politici zaštite okoliša. U suštini, održivi razvoj je proces promjena u kojem su eksploatacija resursa, smjer investiranja, tehnološki razvoj i institucionalne promjene u skladu sa ciljem zadovoljavanja sadašnjih i budućih potencijalnih potreba (Fetahagić, 2008).

Ovdje treba spomenuti i model integrativnog planiranja - kojeg možemo definirati kao model koji se koristi za usmjeravanje direktnog planiranja i koordinirati ga sa uspješnim, društvenim i prostornim razvojem na svim prostornim razinama. Integrativno planiranje u održivom razvoju jedan je od instrumenata ekonomske politike koji se koristi kako bi se osigurao koordinirani razvoj svih aktivnosti povezanih s ekonomskim rastom (Vizjak i Vizjak, 2015).

ODNOS GLOBALIZACIJE I NEKIH GOSPODARSKIH SEKTORA

Neskladu globalizacije s jedne i održivog razvoja s druge strane naročito pridonose pojedini gospodarski sektori, poput prometa, turizma, industrije, ali i drugih, iako se spomenuta tri najčešće percipiraju kao oni remetilački faktori koji zbog svoje masovnosti onemogućuju (djelomično ili u potpunosti) okretanje prema konceptu održivosti. Razlog tomu je „ukorijenjen“ u načinu, odnosno, praksama poslovanja ovih djelatnosti koje se teško prilagođavaju i mijenjaju.

Što se tiče turizma, globalizacija je u središtu interesa turističkog poslovanja (sl. 2). Globalizacija ne samo da ukida granice i smanjuje trgovinske barijere među državama, već je ona i generator promjena. U okviru globalizacije i održivog razvoja, postaje očito da je turizam vrlo heterogeni društveni fenomen. Stvaranje

jedinstvenog globalnog tržišta te novih ekonomskih uvjeta i globalizacije na ekonomskoj i političkoj razini, doveli su do pojave novog fleksibilnijeg oblika i konzumacije turističkih usluga, prema principima održivog razvoja. Zbog toga, a i značajnih pritisaka turizma na prirodni i društveno-kulturni okoliš, nameće se potreba za redefiniranjem sadašnjeg koncepta razvoja turizma. Globalno će se turizam suočiti s brojnim problemima u godinama koje dolaze, pa će i rasprava o globalizaciji biti važna u proučavanju turizma što se tiče pozicioniranja moći u kontroliranju i regulaciji turizma i njegova razvoja (Vizjak i Vizjak, 2015). U skladu s tim, održivi turistički razvoj definiran je 1989. godine na konferenciji „*Globe 90*“ u Vancouveru.

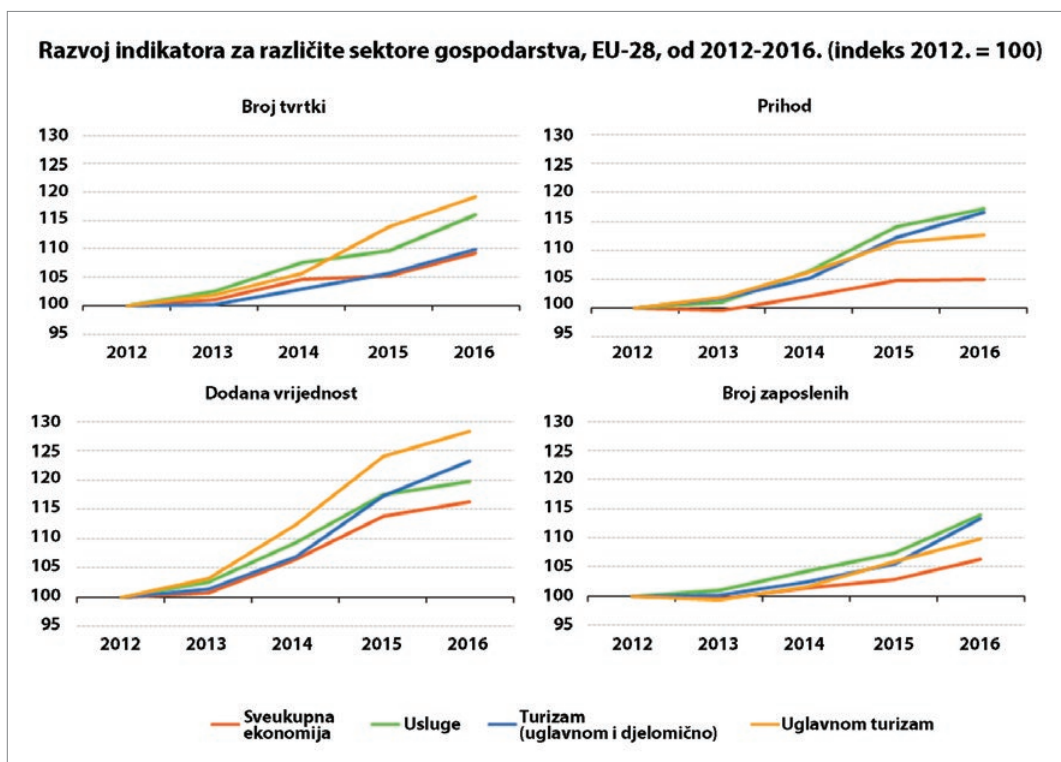
Održivi razvoj podrazumijeva, dakle, očuvanje fizičkog i društvenog okoliša te primjenu koncepta održivosti koji je od izuzetnog značenja za turizam, prije svega jer turizam ovisi o očuvanoj prirodi koja je za njega osnovni resurs (Svetlačić i dr., n.d.). Države u razvoju temelje svoj razvoj na nerazvijenom tehnološkom i ekonomskom sustavu te danas ove države prihvaćaju zastarjele tehnologije koje ne korrespondiraju s njihovim društvenim razvojem, a nisu ni u skladu s osnovnim znanstvenim principima održivog razvoja. Većina država u razvoju ipak je očuvala svoj okoliš kao glavni resurs. U svrhu očuvanja tih prirodnih resursa neke od ovih država razvijaju uslužne djelatnosti, poput turizma, te na taj način nastoje i dalje očuvati svoj okoliš – čak i od turista koji se neodgovorno ponašaju i štete svojim djelovanjem prirodnom okolišu (Vizjak i Vizjak, 2015).

Kako je pod utjecajem globalizacije proširena i proizvodnja dobara diljem svijeta, društveni i okolišni utjecaji potrošnje u bogatim državama, povećavali su preseljenje određenih proizvodnji na udaljene lokacije putem globalnih lanaca opskrbe. Gotovo 80 % globalnih

trgovinskih tokova pri tome prolazi kroz multinacionalne kompanije, a jedno od pet radnih mjesta vezano je uz globalne opskrbe lance (Thorlakson i dr., 2018). Na primjeru Kine, vidljivo je kako je i specijalizacija zajedno sa njenom ogromnom populacijom koja sudjeluje u proizvodnji dobara (u kojoj dominira veliki udio manualnog rada te masovna potražnja temeljena na potrebama Zapada) dovela do stvaranja temelja ogromnog gospodarskog rasta (Zollinger, 2007). Na taj način Kina se također uključila u globalne trgovinske lance opskrbe i postala jedan od predvodnika svjetskog gospodarstva, prije svega proizvodnje i izvoza. Sve promjene koje se događaju u Kini, prije ili poslije će se odraziti i na ostatak svijeta. Stoga se slikovito kaže kada Kina kihne, cijeli svijet to osjeti.

Kad raspravljamo o međuodnosu globalizacije i industrije, moderna industrijska proizvodnja može povećati učinkovitost i korištenje tzv. čistih tehnologija kako bi povećala svoj profit, ali i spriječila zagađenje (Vizjak i Vizjak, 2015). Dugoročni koncept održivog razvoja podrazumijeva stalni ekonomski rast koji, zajedno s ekonomskom efikasnošću i tehnološkim napretkom, povećava udio čistih tehnologija i inovacija u cijelom društvu te društveno odgovornim djelovanjem (Svetlačić i dr., n.d.).

Iskorištavanje energije u globalnim okvirima i suvremenom razdoblju njene velike potrošnje također je, u ovoj fazi svjetskog razvoja, vrlo važan problem. Energetski resursi i danas se transportiraju na velikim udaljenostima i stvaraju moćne međusobne veze među državama. Energija tako pridonosi globalizaciji, ali usprkos toj činjenici, ova problematika je dosta zanemarena u znanstvenoj literaturi. Energetska globalizacija raste i ubrzava se, energetski resursi nejednako su distribuirani i da je svaka zemlja osuđena samo na svoje energetske izvore, tada bi u svijetu energetsko siromaštvo

Sl. 2. Razvoj indikatora za različite sektore gospodarstva, EU-28, od 2012-2016.

Izvor: Eurostat, <https://ec.europa.eu/eurostat>

bilo još i veće nego danas. U razdoblju u kojem živimo globalizacija energetske tržišta je bez presedana što se tiče njenog tempa, dubine i obujma. Jedan od načina procjene kolika je energija globalizirana jest i indeks energetske globalizacije. Ona se koristi kako bi se izmjerili tokovi energije između različitih država te pratile promjene u tim tokovima. Energetska globalizacija može se definirati kao rast međupovezanosti svjetskih energetske zaliha kroz kretanje svih većih količina energenata (nafta, plin, ugljen i dr.) na većim udaljenostima, preko međunarodnih granica. Tri podindikatora, koji dodatno ukazuju na indeks energetske globalizacije, odabrana prema prethodno spomenutim kriterijima su - broj veza u energetskej trgovini u svijetu, udaljenost energetskej trgovinskih odnosa te energetska ovisnost (Overland, 2016).

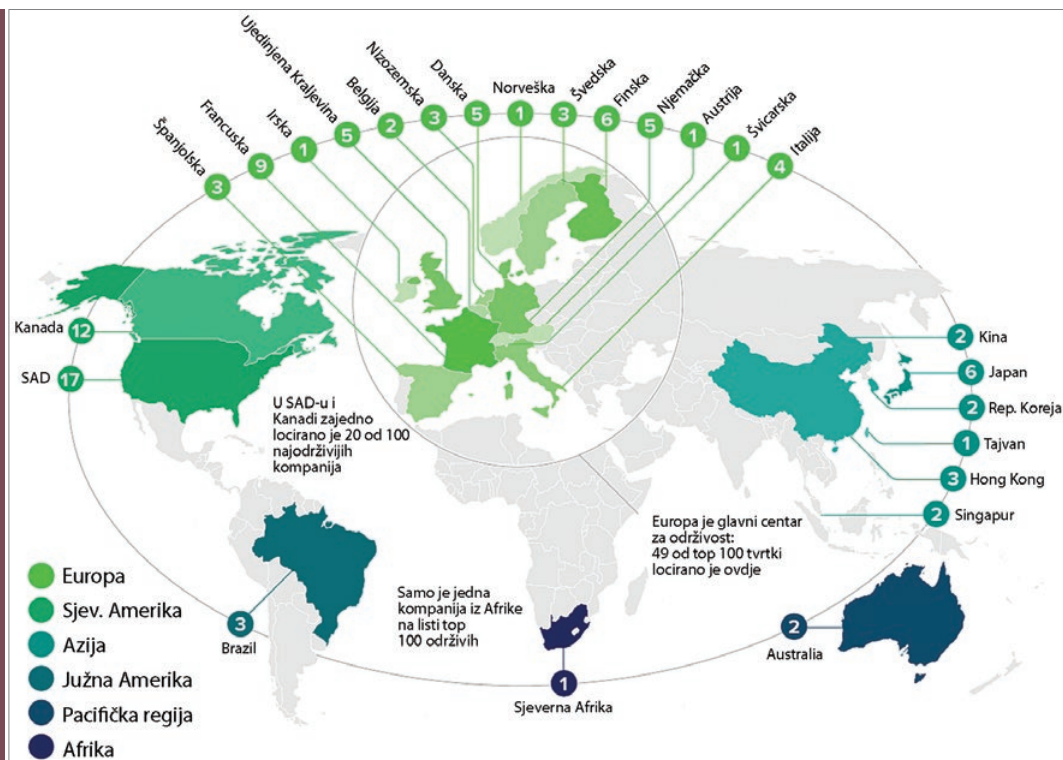
GLOBALNO DJELOVANJE KOMPANIJA U OKVIRU ODRŽIVOG RAZVOJA

Na razini kompanija, njihovo poslovanje u globaliziranoj okolini mijenja operativna pravila, ponašanje, principe i poslovnu klimu. Neke vodeće svjetske kompanije požurile su se kako bi se prilagodile novim globalnim trendovima te proširile svoje djelovanje na druge države, regije ili kontinente (Vizjak i Alkier Radnić, 2005). Održivost bi trebala postati sveobuhvatna i važna za sve kompanije (neovisno o njihovoj veličini), kao dio svakodnevnog poslovanja i funkcioniranja te princip kojem se treba težiti, iako to danas često nije slučaj (tab. 1; sl. 3). Ovakav pristup mogao bi se riješiti djelovanjem na dosadašnje razmišljanje poslodavaca, ali i njihovih djelatnika, te poticajima da se promjene prihvate. Tu se ističe kako je potrebno

Tab. 1. Prvih 10 najodrživijih kompanija u svijetu, u 2019. godini

Rang	Ime kompanije	Država u kojoj djeluje	Postignuta karbonska produktivnost	% čisti prihod	Ukupni rezultat
1	Chr. Hansen Holding A/S	Danska	81 %	81 %	82.99 %
2	Kering SA	Francuska	73 %	43 %	81.55 %
3	Neste Corporation	Finska	85 %	25 %	80.92 %
4	Orsted	Danska	56 %	58 %	80.13 %
5	GlaxoSmithKline plc	UK	19 %	60 %	79.41 %
6	Prologis, Inc.	SAD	92 %	81 %	79.12 %
7	Umicore	Belgija	93 %	81 %	79.05 %
8	Banco do Brasil S.A.	Brazil	97 %	29 %	78.15 %
9	Shinhan Financial Group Co.	Republika Koreja	77 %	3 %	77.75 %
10	Taiwan Semiconductor	Tajvan	29 %	63 %	77.71 %

Izvor: Forbes, <https://www.forbes.com/sites/karstenstrauss/2019/01/22/the-most-sustainable-companies-in-2019/#2f3453676d7d>

Sl. 3. Održive tvrtke prema svjetskim regijama

Izvor: <https://www.visualcapitalist.com/most-sustainable-companies/>

primijeniti reorganizaciju te novi i moderni pristup upravljanju. Drugi problem je u tome što je održivost relativno novi koncept te još nije uključena u projekcije poslovanja tvrtki, a nema ni jasne slike kako je implementirati. Očito je da globalizacija nosi brojne promjene i zahtijeva konstantno prilagođavanje, dok tvrtke moraju usmjeriti svoju snagu prema opstanku i stalno težiti povećanju konkurentnosti te usvajanju novih znanja. S druge strane postaje neizbježno raditi i djelovati unutar okvira principa održivosti (Svetlačić i dr., n.d.).

Održivi ciljevi Ujedinjenih naroda naročito naglašavaju ulogu korporativnih opskrbnih lanaca na održivo globalno gospodarstvo. Održivost lanaca opskrbe postaje jedan od integralnih dijelova strategija kompanija i način na koji se one mogu uključiti i pridonijeti održivom razvoju. Na popularnosti su naročito dobili održivi certifikati ili eko-oznake, od kojih je preko 90 % njih nastalo u dva posljednja desetljeća (Thorlakson i dr., 2018).

ODRŽIVI RAST I RAZVOJ NA KROZ ODABRANE MJERE KOJE PROVODI EUROPSKA UNIJA

Velika ovisnost o fosilnim gorivima, izazovi promjene klime, konstantno smanjivanje prirodnih resursa, ali i porast svjetskog stanovništva, nameću potrebu za promišljanjem o novim pristupima globalnoj ekonomiji koja će funkcionirati na temeljima održivog razvoja. Postavlja se pitanje da li je takav pristup moguć i postoje li rješenja za sve brojnije globalne ekonomske probleme? Jer u globalnim okolnostima niti jedan dio svijeta ne može funkcionirati zasebno, posljedice osjećaju svi.

Primjer kako se može poticati održivi rast i razvoj, uzimajući u obzir suvremene ekonomske i globalne procese je Europska unija. Iako

je globalna gospodarska sila, ona je još 2010. godine u tu svrhu donijela plan pod nazivom *Europa 2020* koji ističe sljedeće (međupovezane) prioritete:

- Pametni rast: razvoj gospodarstva temeljenog na znanju i inovacijama.
- Održivi rast: promoviranje veće resursne efikasnosti, zelenije i konkurentnije gospodarstvo.
- Uključivi rast: poticanje gospodarstva sa visokom zaposlenošću koja omogućuje društvenu i teritorijalnu koheziju (www.ec.europa.eu).

Svi oni trebali bi pridonijeti uspješnom gospodarskom rastu Europe u 21. st. Ono što bi se ovim mjerama još trebalo ostvariti jest održivi oporavak, temeljen na činjenici da se Europa susreće s problemima sve manje konkurentnosti, starenja stanovništva, a sada i financijske, ali i opće gospodarske krize. Održivi razvoj stoga bi trebao potaknuti efikasniju, zeleniju i konkurentniju Europu čije bi gospodarstvo bilo niskougljično te što manje utjecalo na degradaciju okoliša, bioraznolikost i neodrživo korištenje prirodnih resursa (www.ec.europa.eu).

Ovakav pristup europskom gospodarstvu trebao bi imati za posljedicu borbu protiv klimatskih promjena kroz smanjenje emisija stakleničkih plinova te razvoj novih tehnologija (poput tehnologija proizvodnje čiste energije) koje bi istovremeno povećale ekonomski rast i donijele financijske uštede, ali i stvaranje novih radnih mjesta. Procjene su da bi povećanje korištenja obnovljivih izvora energije za 20 % u Europskoj uniji moglo otvoriti novih 600.000 radnih mjesta. Taj stav ne odnosi se samo na one djelatnosti koje su dosada imale najveće emisije CO₂, već na sve gospodarske sektore (npr. prema dekarbonizaciji prometa), jer je i cjelokupno gospodarstvo, kako je već istaknuto - međupovezano. Na taj način, posljedično bi se smanjili utjecaji od budućih klimatskih promje-

na, te se povećao odgovor na daljnje klimatske izazove i prevencije od drugih katastrofa.

Uz navedene mjere, treba spomenuti i sedam inicijativa koje je pokrenula Europska unija, od kojih su za ovu tematiku najvažnije sljedeće dvije:

- "Resursno učinkovita Europa" - inicijativa pokrenuta kako bi se pomoglo odvajanje gospodarskog rasta od korištenja resursa, potpomognula promjena prema nisko-ugljičnom gospodarstvu, povećalo korištenje obnovljivih izvora energije, modernizirao prometni sektor i promovirala energetska učinkovitost.
- "Industrijska politika za globalno doba" kako bi se unaprijedio poslovni okoliš, posebno za male kompanije i poduzetnike, te podržao razvoj snažne i održive industrije koja se može natjecati globalno.

Njihova primjena očekuje se ne samo na deklarativnoj razini, već i u inkorporiranju na nacionalnoj razini svih država članica (www.ec.europa.eu). Također, Europska komisija usvojila je paket mjera i zakonodavnih prijedloga kako bi se ojačao održivi rast i pomoglo Europi u tranziciji prema kružnoj (ili cirkularnoj) ekonomiji. Riječ je o modelu proizvodnje i potrošnje koji uključuje dijeljenje, posudbu, ponovno korištenje, popravljivanje, obnavljanje i reciklažu postojećih proizvoda i materijala što je dulje moguće kako bi se stvorila dodatna vrijednost proizvoda (sl. 4). Na ovaj način produžuje se životni vijek proizvoda te istovremeno smanjuje količina otpada. Za usporedbu, linearni model, u kojem se proizvodi bacaju nakon korištenja, zahtijeva velike količine jeftinih materijala i energije (europarl.europa.eu).

Dakle, Europa treba novu strategiju koja bi trebala transformirati njeno gospodarstvo u moderno, resursno-efikasno i konkurentsko te u kojem se neće bilježiti porast neto emi-

Sl. 4. Zeleni rast i kružna ekonomija

Izvor: https://ec.europa.eu/environment/green-growth/index_en.htm

sija stakleničkih plinova do 2050. godine te u kojem je razvoj odvojen od korištenja resursa. U tu svrhu Europska unija je u prosincu 2019. godine donijela tzv. „Green Deal“. Green Deal je ujedno dio nastojanja Europske komisije da se ova strategija implementira u Agendu i održive razvojne ciljeve UN-a do 2030. godine.

Ujedno, postavlja se i pitanje gdje je u procesu globalizacije i održivog razvoja Hrvatska. Već kroz Ugovor o stabilizaciji i pridruživanju Europskoj uniji, Hrvatska je počela otvarati svoje gospodarstvo, iako velik dio hrvatskog gospodarstva tada nije bio sposoban za izazove slobodne tržišne konkurencije. Ali Hrvatska je i nakon razdoblja pridruživanja EU, morala prihvatiti i nositi se, kako s pozitivnim, tako i brojnim negativnim izazovima globalizacije, kako u samoj zemlji tako i u širem okruženju (Vizjak i Alkier Radnić, 2005).

Holmik (2019) ističe da su globalizacijski procesi značajno utjecali na gospodarstvo Hrvatske kao i na stanje njenog okoliša. Promatrajući sve

kategorije globalizacije (ekonomske, društvene, političke i ekološke), kontinuirani rast vidljiv je u svim navedenim kategorijama, osim u aspektu političke globalizacije. Regresijska i korelacijska analiza pokazala je da je tome tako. Temeljena na Pearsonovom koeficijentu uspostavljena je, s druge strane, pozitivna veza između ekonomske i društvene kategorije globalizacije, dok je između ekonomske i političke kategorije globalizacije ona srednje negativna. Na temelju navedenog, moguće je zaključiti da globalizacija ima pozitivan utjecaj na ekonomiju Hrvatske“.

Prema Matutinoviću (2000) Ministarstvo gospodarstva moralo bi u hrvatskoj ekonomiji potaknuti cjelovito istraživanje gospodarenja resursima i energijom, posebno u energetske intenzivnim granama. Razlog tomu je stjecanje cjelovitog znanstvenog uvida u stanje i perspektive rasta proizvodnosti resursa. Na osnovi takve studije moglo bi se pristupiti planiranju stopa rasta proizvodnosti resursa u Hrvatskoj do 2025. godine i izradi poticajnih mjera i monitoringu.

ZAKLJUČAK

Svijet novog doba oblikovan je globalizacijom, liberalizacijom i tehnološkim napretkom. Novo razdoblje razvoja temelji se na održivom razvoju kao ključu uspješne konkurentnosti. Ovisnost o prirodnim uvjetima, tehnološkoj, tehničkoj i gospodarskoj razini razvoja nacionalna tržišta čini preuskima za ponudu dobara i usluga koje se pojavljuju na tržištima. Njihov daljnji uspjeh ovisit će o mogućnosti konkuriranja na razvijenom međunarodnom tržištu (Vizjak i Vizjak, 2015). Specijalizacija u proizvodnji, sve veća trgovinska povezanost i međuovisnost ekonomija, jednako kao i skraćeno vrijeme komuniciranja, pripadaju glavnim odlikama suvremenog globalnog ekonomskog sustava. Neki autori ističu da se „samodostatnost i autonomija lokalnih sustava smanjuje kako se povećava stupanj specijalizacije. Zbog razgranate međupovezanosti dijelova sustava i zbog skraćenog vremena komuniciranja, perturbacije koje se dogode u bilo kojem dijelu brzo se prenose i na ostale članove sustava, a to rezultira njegovom nestabilnošću“ (Matutinović, 2000). Stoga je održivi razvoj jedini način izlaska iz gospodarske i društvene krize koja ima globalni obuhvat te je prema nekima i jedini način opstanka modernog društva. Cilj održivog, a time i globalnog razvoja jest ili bi trebao biti prevladati siromaštvo, smanjiti razlike između bogatih i siromašnih, smanjiti konflikte i nasilje, smanjiti okolišnu štetu, smanjiti korištenje resursa, kao i rast svjetske populacije te na određenoj razini povećati stupanj solidarnosti među ljudima (Novalić, 2003 prema Svetlačić i dr., n.d.). Trebali bismo imati na umu da postizanje i ostvarenje održivosti nije fiksna točka u vremenu, već je to kontinuirani proces koji podrazumijeva konstante promjene i prilagodbe dinamičkom okolišu.

LITERATURA

- FETAHAGIĆ, M., 2008: Indikatori održivosti - cjeloviti pristup, *Tranzicija* 9 (19-20), 135-146.
- HOLMIK, D., 2019: The impact of globalization on the economy of the Republic of Croatia, *Ekonomski vjesnik* XXXII, 1/2019, 37-53.
- MATUTINOVIĆ, I., 2000: Održivi razvitak hrvatskog gospodarstva u uvjetima globalizacije, *Ekonomski pregled* 51 (11-12), 1194-1209.

- OVERLAND, I., 2016: Energy: the missing link in globalization, *Energy research and Social Science* 14, 122-130.
- SVETLAČIĆ, R., PRIMORAC, D., KOZINA, G., n.d., *Sustainable development as a strategic guiding principles*, https://bib.irb.hr/datoteka/833076.SUSTAINABLE_DEVELOPMENT_AS_A_STRATEGIC_GUIDING_PRINCIPLES.pdf
- THORLAKSON, T., DE ZEGHER, J. F., LAMBIN, E. F., 2018: Companies' contribution to sustainability through global supply chains, *Proceedings of the National Academy of Sciences the USA* 115 (9), 2072-2077. <https://www.pnas.org/content/115/9/2072>
- VIZJAK, A., ALKIER RADNIĆ, R., 2005: The impact of globalization processes on the Republic of Croatia and its cooperation with the European Union, Managing the Process of Globalisation in New and Upcoming EU Members, u: *Proceedings of the 6th International Conference of the Faculty of Management*, Koper, Slovenija, 24–26 November 2005.
- VIZJAK, A., VIZJAK, M., 2015: Tourism, globalization and sustainable development, *Managing intellectual capital and Innovation for Sustainable and Inclusive Society*, 27-29 May, Bari, Italy.
- ZOLLINGER, U., 2007: The Effects of Globalization on Sustainable Development and the: Challenges to Global Governance, *Paper on behalf of the Swiss Agency for Development and Cooperation (SDC)*, on the occasion of the Certificate Course "Sustainable Development" at the University of Berne.

IZVORI

- European Commission, Communication from the Commission Europe: *Europe 2020, A European strategy for smart, sustainable and inclusive growth*, <https://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%20007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf> (30.3.2020.)
- Eurostat, *Statistics Explained*, [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/\(31.3-2020.\)](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/(31.3-2020))
- European Commission – Environment, Eurostat, https://ec.europa.eu/environment/green-growth/index_en.htm (31.3.2020.)
- Forbes, The most sustainable companies in 2019, <https://www.forbes.com/sites/karstenstrauss/2019/01/22/the-most-sustainable-companies-in-2019/#2f3453676d7d> (1.4.2020.)

PRIMLJENO: 3.4.2020.

PRIHVAĆENO: 16.6.2020.

Doc. dr. sc. JELENA LONČAR
Geografski odsjek, PMF, Sveučilište u Zagrebu, Marulićev trg 19/II, 10000 Zagreb, Hrvatska, e-mail: jloncar@geog.pmf.hr